III BÖLMƏ.
SÜNİ İNTELLEKT, RƏQƏMSAL İQTİSADİYYAT, İNNOVASİYA, MALİYYƏ VƏ NƏQLİYYAT LOGİSTİKASI

UOT 004.3

Aygün Eldar qızı QULİYEVA
i.e.d., prof., Azərbaycan Kooperasiya Univesitetinin
Beynəlxalq əlaqələr və təlim tərbiyə işləri üzə prorektoru
https://doi.org/10.30546/4.71.73001.2025.004.507

RƏQƏMSAL DÖVLƏTDƏN İNNOVATİV İDARƏETMƏYƏ: SÜNİ İNTELLEKT VƏ BEYNƏLXALQ ƏMƏKDAŞLIĞIN YENİ MƏRHƏLƏSİ

Xülasə

Tədqiqatın məqsədi - Azərbaycanda rəqəmsal hökumətdən intellektual dövlət modelinə keçid prosesinin təhlil edilməsi və bu keçiddə süni intellektin və beynəlxalq sazişlərin əsas hərəkətverici qüvvələr kimi rolu ön plana çıxarılmasıdır.

Tədqiqatın metodologiyası - bu məqalədə keyfiyyət yönümlü və təsviri-analitik tədqiqat dizaynından istifadə olunur. Diqqət süni intellektin və beynəlxalq sazişlərin Azərbaycanda elektron hökumətin gələcəyini necə formalaşdırmasına yönəldilir. Təhlil keyfiyyət yönümlü sənəd analizi əsasında aparılır və üçsəviyyəli çərçivədən istifadə olunur; burada infrastruktur və məlumat bazası, idarəetmə və tənzimləmə, həmçinin sosial–iqtisadi nəticələr birgə nəzərdən keçirilir.

Tədqiqatın tətbiqi əhəmiyyəti – tədqiqat işindəki araşdırma, təhlil və tövsiyələrdən gələcək işlərdə, ictimai xidmətlərdə süni intellektin real sosial iqtisadi göstəricilərə necə təsir etdiyini təhlil etmək üçün istifadə edilə bilər.

Tədqiqatın nəticələri - nəticə etibarilə belə qənaətə gəlinir ki, mərhələli tətbiq, insan kapitalının inkişafı və ehtiyatlı tənzimləməni birləşdirən “etibarlı süni intellekt” yanaşması intellektual dövlət modelinə keçid üçün ən perspektivli istiqamət kimi çıxış edir.

Tədqiqatın orijinallığı və elmi yeniliyi – dövlət idarəçiliyində yaxşı idarə olunan süni intellekt gözləmə müddətini qısaltmağa, daha rahat girişə və sosial proqramların daha yaxşı hədəflənməsinə səbəb ola bilər.

Açar sözlər: Azərbaycan; süni intellekt; elektron hökumət; intellektual dövlət; dövlət idarəçiliyi; beynəlxalq sazişlər.

Giriş

Son iki onillik ərzində bir çox ölkələrdə rəqəmsal hökumətin əsas təbəqəsi formalaşdırılmışdır. Əksər hallarda ilkin islahatlar mövcud inzibati prosedurların onlayn mühitə keçirilməsinə və vətəndaşların standart sənədlər və məlumatları əldə edə bildiyi vahid portalların yaradılmasına yönəlmişdir [13, 22, 23]. Bu mərhələdən irəli gələrək, hazırda müzakirə olunan yeni mərhələdə süni intellekt mövcud rəqəmsal infrastruktura əlavə edilir və gündəlik idarəetmə proseslərində işlərin yönləndirilməsi, risklərin aşkarlanması və sadə qərarların dəstəklənməsi üçün səssiz şəkildə istifadə olunur.

İntellektual dövlət ideyası məhz bu yeni mərhələ ilə əlaqələndirilir. Bu anlayış adətən belə bir vəziyyət kimi təsvir olunur ki, məlumat yönümlü alətlər və öyrənən sistemlər siyasət dövrünün bütün mərhələlərində – problemin müəyyənləşdirilməsi və gündəliyin formalaşdırılmasından tutmuş nəticələrin qiymətləndirilməsinədək – mövcud olur [2, 15, 16]. Bu konsepsiya baxımından süni intellektdən gözləntinin ondan ibarət olduğu qeyd edilir ki, hökumətlər daha çevik reaksiya

versin, daha dəqiq hədəflənmiş proqramlar hazırlasın və xidmətləri daha proaktiv formada təqdim etsin [15, 16, 17]. Eyni zamanda, qeyri-şəffaf alqoritmlər və gizli qərəz riskləri xüsusi vurğulanmış və getdikcə genişlənən ədəbiyyatda hüquqları qoruyan, ictimai etimadı saxlayan məsuliyyətli idarəetmə çərçivələrinin zəruriliyi ön plana çəkilmişdir [18].

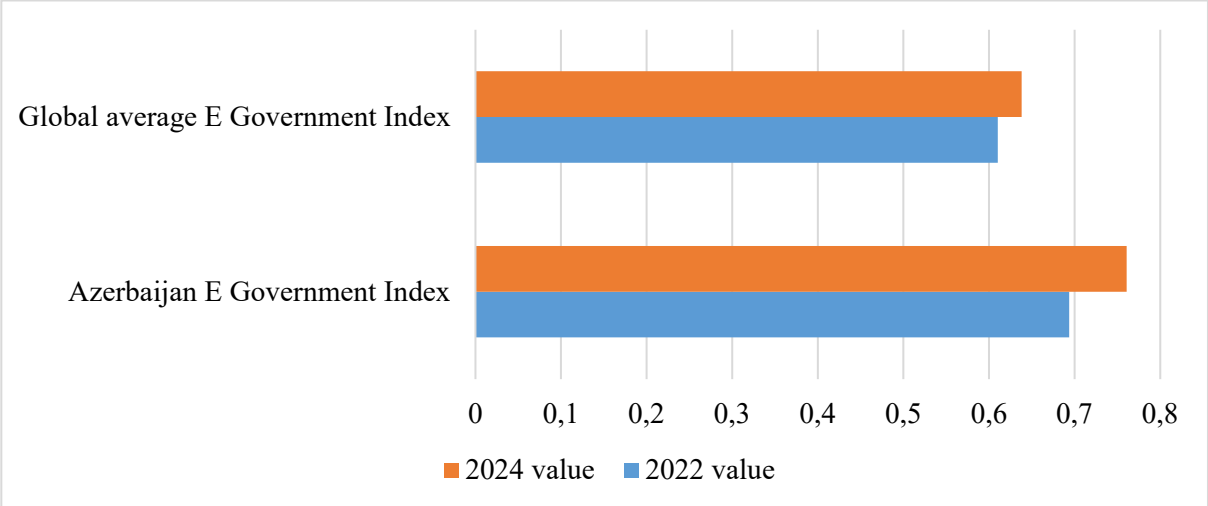
Azərbaycan rəqəmsal hökumət nailiyyətləri və SI-ə hazırlıq səviyyəsi

Bu qlobal kontekstdə Azərbaycan rəqəmsal hökumət sahəsində əhəmiyyətli irəliləyiş əldə etmiş ölkə kimi təqdim olunur. “Azərbaycan 2030: Sosial-iqtisadi inkişaf üzrə milli prioritetlər” sənədində rəqəmsal transformasiya, innovasiya və insan kapitalı gələcək iqtisadi siyasətin mərkəzinə yerləşdirilmişdir [19]. Bu baza əsasında Rəqəmsal Transformasiya üzrə Dövlət Proqramı və daha geniş GovTech gündəmi hazırlanmış, Rəqəmsal Hökumət Hazırlıq Qiymətləndirilməsi alətindən istifadə etməklə boşluqlar və prioritetlər müəyyən edilmişdir [22].

Modelin əsas sütunlarını ASAN Xidmət mərkəzləri və DOST şəbəkəsi təşkil etmişdir. ASAN Xidmət vasitəsilə vətəndaşların çoxsaylı inzibati xidmətləri ala bildiyi vahid əlaqə nöqtəsi yaradılmış və bu modelin xırda korrupsiya hallarının azaldılması və dövlətlə daha şəffaf qarşılıqlı əlaqənin təmin edilməsi ilə açıq şəkildə əlaqələndirildiyi bildirilmişdir. DOST mərkəzləri isə əmək və sosial müdafiə sahəsində fəaliyyətə başlamış və hazırda bir pəncərə prinsipi ilə təxminən 160 sosial xidməti təqdim edir, xüsusilə vətəndaş məmnuniyyətinə və rüşvətin qarşısının alınmasına diqqət yetirilir [4, 11]. Bu baxımdan, hər iki institut regionda “vahid pəncərə” konsepsiyasının praktiki nümunələri kimi tez-tez göstərilir.

Bu islahatlar beynəlxalq reytinqlərdə də əks etdirilmişdir. BMT-nin 2024-cü il Elektron Hökumət Sorğusunda Azərbaycan təqribən 0.7607 indeks balı əldə etmiş, 2022-ci illə müqayisədə doqquz pillə irəliləmiş və ilk dəfə çox yüksək göstəricili ölkələr qrupuna daxil olaraq 193 dövlət arasında 74-cü yeri tutmuşdur [23, 8]. Həmçinin qeyd edilmişdir ki, çox yüksək qrupda yerləşən dənizə çıxışı olmayan inkişaf etməkdə olan ölkələrin payı 3 faizdən 19 faizə yüksəlmiş və Azərbaycan bu dəyişikliyin əsas iştirakçılarından biri kimi qeyd olunmuşdur[5].

Təhlilin başlanğıc nöqtəsi kimi Azərbaycanın qlobal elektron hökumət reytinqlərində mövqeyi götürülür. Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Elektron Hökumət Bilik Bazası məlumatına əsasən, Azərbaycanın Elektron Hökumətin İnkişafı İndeksi (EGDI) göstəricisi 2022-ci ildə 0.6937 səviyyəsindən 2024-cü ildə 0.7607 səviyyəsinə yüksəldilmişdir. Həmin dövrdə ölkənin reytinq sırası 83-cü yerdən 74-cü yerə dəyişdirilmiş və ilk dəfə olaraq “çox yüksək EGDI” kateqoriyasına daxil edilmə təmin edilmişdir. Bu irəliləyiş milli mediada Azərbaycan üçün tarixi nəticə kimi xarakterizə edilmişdir. Qlobal səviyyədə isə orta indeks daha mülayim templə, 2022-ci ildə 0.6102-dən 2024-cü ildə 0.6382-yə qədər artırılmışdır. Bu dəyərlər Şəkil 1-də ümumiləşdirilir.

Şəkil 1. Azərbaycan və qlobal orta elektron hökumət indeksi

Mənbə: UN E Government Survey data and national reporting.

Xidmət arxitekturasına gəldikdə, ASAN mərkəzləri, DOST mərkəzləri və elektron portallar vasitəsilə genişmiqyaslı “vahid pəncərə” modeli formalaşdırılmışdır. ASAN Xidmət dövlət xidmətlərinin göstərilməsində mühüm innovasiya kimi təqdim olunmuş və digər ölkələr üçün paylaşılması mümkün olan model kimi təhlil edilmişdir. Sistem elə təşkil edilmişdir ki, müxtəlif xidmətlər fiziki və ya rəqəmsal mühitdə eyni məkanda göstərilsin. Bu üsulla bir çox ayrıca dövlət orqanı ilə birbaşa təmas azaldılmış və qeyri-rəsmi ödənişlər üçün imkanlar məhdudlaşdırılmışdır. DOST mərkəzləri əmək və sosial müdafiə sahəsində əlavə olunmuş və onların daha sürətli və daha şəffaf sosial xidmətlərin göstərilməsi baxımından əhəmiyyətli rol oynadığı barədə məlumat verilmişdir.

Süni intellektə hazırlıq səviyyəsinə münasibətdə, 2025–2028-ci illər üçün Milli Süni İntellekt Strategiyasının qəbul edilməsi yeni mərhələnin başlanğıcı kimi şərh olunur. İctimai şərhlərdə bu strategiya rəqəmsal transformasiyanın növbəti mərhələsi və intellektual texnologiyaların inkişafı üçün əsas çərçivə kimi təsvir edilmişdir. Paralel olaraq süni intellektlə bağlı milli standartlar tətbiq olunmağa başlanmışdır. Süni intellekt idarəetmə sistemləri üzrə AZS ISO IEC 42001 dövlət standartı TK 05 texniki komitəsində aparılan baxışdan sonra Azərbaycan Standartlaşdırma İnstitutu tərəfindən təsdiq edilmişdir. Bu standartın süni intellekt texnologiyalarının tətbiqində risklərin idarə olunması, etik prinsiplər və şəffaflıq üçün tələblərin müəyyən edilməsi məqsədilə istifadə olunduğu bildirilməkdədir. Bu yolla dövlət qurumlarında təhlükəsiz və məsuliyyətli süni intellekt istifadəsinə artıq diqqət yönəldildiyi görünür.

Dövlət idarəçiliyində süni intellekt: sosial-iqtisadi inkişaf üçün imkanlar

Siyasətə dair ədəbiyyatda süni intellektin dövlət sektorunda tətbiqi məhsuldarlıq və effektivlik artımı ilə əlaqələndirilmişdir. OECD tərəfindən aparılan təhlillərdə göstərilmişdir ki, rutin tapşırıqların avtomatlaşdırılması, yoxlamaların daha yaxşı hədəflənməsi və fırıldaq hallarının daha dəqiq aşkarlanması inzibati xərcləri və vergi və ya sosial ödəniş sistemlərindəki itkiləri azalda bilər [13, 14]. Dünya Bankının tədqiqatlarında isə iddia edilmişdir ki, rəqəmsal hökumət və GovTech islahatları biznes qurumları üçün tranzaksiya xərclərini azaltmaqla və biznesə başlamaq və ya icazə almaq üçün tələb olunan müddəti qısaltmaqla iqtisadi dayanıqlığı dəstəkləyə bilər.

Süni intellekt həm də artırılmış şəffaflıq və iştirakçılıqla əlaqələndirilmişdir. Məsələn, real vaxt analitikası və açıq məlumat portalları büdcə icrasını və xidmətlərin nəticələrini vizuallaşdırmaq üçün istifadə olunmuş və bu, bəzi kontekstlərdə vətəndaş nəzarətinin güclənməsi və etimad səviyyəsinin artması ilə əlaqələndirilmişdir (7). Bundan əlavə, fərdiləşdirilmiş rəqəmsal köməkçilər və çat-botlar Estoniya, Finlandiya və Sinqapur kimi ölkələrin təcrübəsində zaman və hərəkət imkanları məhdud olan qruplar üçün xidmətlərə çıxışı asanlaşdırmaq məqsədilə tətbiq edilmişdir.

BMT-nin elektron hökumət sorğularına əsaslanan dəlillər göstərmişdir ki, elektron hökumətin inkişaf indeksi üzrə daha yüksək göstəricilərə malik ölkələrdə məhsuldar güclər və insan inkişafı sahəsində daha yaxşı göstəricilər daha tez-tez müşahidə olunur, baxmayaraq ki, səbəb-nəticə əlaqəsi tam şəkildə sübuta yetirilməmişdir. Süni intellektə dair müzakirələr üçün fon təşkil edən elektron hökumət performansının qlobal bölgüsü Cədvəl 1-də ümumiləşdirilir.

Cədvəl 1.

2024-cü ildə EGDI səviyyələrinin qlobal bölgüsü

EGDI qrupu	Ölkələrin sayı	BMT üzvləri arasında payı (%)
Çox yüksək EGDI	76	39
Yüksək EGDI	62	32
Orta EGDI	44	23
Aşağı EGDI	11	6

Mənbə: UN E Government Survey 2024.

Bununla belə, süni intellektin faydalarının avtomatik olmadığı, mövcud idarəetmə mexanizmlərindən, kadr potensialından və məlumatların keyfiyyətindən ciddi şəkildə asılı olduğu dəfələrlə vurğulanmışdır.

Beynəlxalq SI idarəetməsi və ikitərəfli sazişlər

Süni intellekt üzrə beynəlxalq əməkdaşlıq idarəetmənin yeni formalaşan təbəqəsi kimi xarakterizə edilmişdir. OECD-nin Süni İntellekt Məcmuəsində bir çox ölkənin milli süni intellekt strategiyaları qəbul etdiyi və etibarlı süni intellekt, alqoritmik şəffaflıq və dövlət sektorunda istifadə üzrə işçi qruplara qoşulduğu sənədləşdirilmişdir. BMT səviyyəsində isə süni intellekt üçün qlobal idarəetmə çərçivəsi ilə bağlı müzakirələr aparılmış və bu müzakirələr tez-tez rəqəmsal ictimai mallar və dayanıqlı inkişaf məqsədləri ilə əlaqələndirilmişdir.

Məcburi hüquqi tənzimləməyə gəldikdə, Avropa İttifaqının Süni İntellekt Aktı xüsusi diqqət cəlb etmişdir. Bu Akt risk əsaslı model təqdim etmiş, burada qəbuledilməz tətbiqlərin qadağan olunması, yüksək riskli sistemlər üçün ciddi uyğunluq qiymətləndirmələrinin tələb edilməsi və aşağı riskli istifadə halları üçün əsasən könüllü kodekslərin nəzərdə tutulması təsbit edilmişdir. Yüksək riskli müddəaların tətbiqinin müəyyən dərəcədə təxirə salınması və əlaqəli rəqəmsal qanunvericiliyə planlaşdırılan düzəlişlərlə bağlı xəbərlər tənzimləyici yük və innovasiya stimulları arasında tarazlığın necə təmin edilməli olduğu barədə yeni müzakirə açmışdır.

İkitərəfli və regional sazişlərdə süni intellekt və rəqəmsal infrastruktur getdikcə daha çox ayrıca bölmələr kimi daxil edilir. Azərbaycan üçün bir sıra sənədlər xüsusilə əhəmiyyətli olmuşdur. 2025-ci ildə Azərbaycan və Amerika Birləşmiş Ştatları arasında imzalanmış Anlaşma Memorandumu çərçivəsində Süni İntellekt üzrə tərəfdaşlıqlar və rəqəmsal infrastruktur investisiyaları üç prioritet sütundan biri kimi müəyyən edilmişdir. Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri ilə əməkdaşlıq, o cümlədən hərtərəfli iqtisadi tərəfdaşlıq sazişləri və Presight AI kimi şirkətlərlə imzalanmış memorandumlar, mətbuatda məlumat mərkəzləri və analitik həllər üçün kapital və ekspertiza cəlb etməyin yolu kimi təqdim edilmişdir. Ədəbiyyatda bu cür sazişlər kiçik dövlətlərin texnologiya və standartlara çıxış əldə etməsinə, eyni zamanda milli siyasət seçimləri üçün müəyyən manevr imkanını qoruyub saxlamasına yardım edən alətlər kimi şərh edilir.

2025–2028-ci illər üçün Milli Süni İntellekt Strategiyası gələcək tətbiqlər üçün əsas milli siyasət çərçivəsi kimi götürülür. Bu sənəddə və ona dair rəsmi açıqlamalarda süni intellekt innovasiya aləti və etik prinsiplərə əsaslanan təhlükəsiz və inklüziv rəqəmsal iqtisadiyyatın qurulması vasitəsi kimi təqdim edilir, xüsusilə etikaya və vətəndaşların gücləndirilməsinə vurğu edilir [10, 3]. İcra prosesi informasiya və kommunikasiya texnologiyaları üzrə TK 05 texniki komitəsinin işi ilə əlaqələndirilmişdir və bu komitəyə süni intellektlə bağlı standartların hazırlanması və təsdiqi üzrə məsuliyyət verilmişdir [1].

Eyni zamanda beynəlxalq sazişlər bu planların reallaşdırılacağı məkanı formalaşdırmaq üçün istifadə edilir. Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri və Azərbaycan arasında bağlanmış Hərtərəfli İqtisadi Tərəfdaşlıq Sazişi çərçivəsində Presight şirkəti ilə bir sıra Anlaşma Memorandumları imzalanmışdır. Bu memorandumlarda milli süni intellekt strategiyasının icrasına dəstək, konsaltinq xidmətlərinin göstərilməsi, hökumət və təhsil sahəsində süni intellekt texnologiyalarının tətbiqinə yardım, habelə kadr potensialının və innovasiya proqramlarının inkişafına dəstək kimi öhdəliklər təsbit olunur [6, 9, 20].

Bununla yanaşı, mühüm hadisələrdən biri də ABŞ ilə strateji işçi qrupu barədə Anlaşma Memorandumunun imzalanması olmuşdur. Bu memorandumda və rəsmi mətbuat açıqlamalarında əməkdaşlığın daha geniş iqtisadi və təhlükəsizlik gündəmi çərçivəsində rəqəmsal infrastruktur və süni intellekt sahələrinə şamil ediləcəyi qeyd edilir [21, 12]. Bu tərəfdaşlıqlar bir yerdə nəzərdən keçiriləndə, Azərbaycanın formalaşmaqda olan beynəlxalq süni intellekt idarəetmə şəbəkələri daxilində məqsədyönlü mövqeləndirilməsi müşahidə olunur və eyni zamanda dizayn və icra mərhələlərində milli seçimlər üçün müəyyən manevr imkanları saxlanılır.

Nəticə

Nəticədə əsas tapıntılar bir araya gətirilə bilər. Azərbaycan üçün çox yüksək elektron hökumət performansı və yetkin bir pəncərə xidməti modelləri ilə güclü rəqəmsal hökumət bazası sənədləşdirilmişdir. Bu təməl üzərində süni intellekt strategiyası və yeni milli standartlar tətbiq edilmiş və

əhəmiyyətli beynəlxalq tərəfdaşlıqlar qurulmuşdur. Bütövlükdə bu inkişaflar rəqəmsal hökumətdən ağıllı dövlət modelinə keçid üçün əlverişli bir mövqeyə çatıldığını göstərir. Eyni zamanda, süni intellekt təbəqəsinin hələ də inkişaf etdiyi və vacib idarəetmə və etika suallarının açıq qaldığı göstərilmişdir.

Sosial-iqtisadi inkişafa gəldikdə, təhlil göstərir ki, dövlət idarəçiliyində yaxşı idarə olunan süni intellekt gözləmə müddətini daha qısaltmağa, daha rahat girişə və sosial proqramların daha yaxşı hədəflənməsinə səbəb ola bilər. Bu şəkildə vətəndaş məmnuniyyətində, biznes mühitində və regional xidmət təminatında irəliləyişlər gözləmək olar. Zamanla resurslardan daha səmərəli istifadə və korrupsiya risklərinin azaldılması daha yüksək etimada və investisiya üçün daha cəlbedici mühitə töhfə verə bilər. Bununla yanaşı, bu faydaların məlumatların qorunmasına, ədalətə və insan nəzarətinə diqqət yetirilməsindən asılı olduğu da vurğulanmışdır. Əgər bu məsələlər həll olunmazsa, inklüzivliyə və legitimliyə mənfi təsirlər yarana bilər və onları aradan qaldırmaq çətin olacaq.

Nəhayət, gələcək tədqiqatlar üçün bəzi məhdudiyyətlər və istiqamətlər qeyd edilə bilər. Hazırkı tədqiqat siyasət sənədlərinə, hesabatlara və ikinci dərəcəli statistikaya əsaslanmışdır. Vətəndaşlardan, dövlət qulluqçularından və firmalardan birbaşa dəlillər toplanmadığı üçün qavrayışlar və yaşanan təcrübələr ətraflı şəkildə qeyd edilməyib. Gələcək işlərdə, ictimai xidmətlərdə süni intellektin zamanla real sosial-iqtisadi göstəricilərə və etimada necə təsir etdiyini ölçmək üçün sorğular, müsahibələr və eksperimental layihələrdən istifadə edilə bilər. Azərbaycan yolunun spesifik xüsusiyyətləri daha aydın başa düşülməsi üçün regiondakı digər ölkələrlə müqayisəli kəmiyyət tədqiqatları da aparıla bilər. Bu yolla, ağıllı dövlət gündəliyinin necə irəli sürülməsi ilə bağlı qərarları dəstəkləmək üçün daha zəngin dəlil bazası yaradıla bilər.

ƏDƏBIYYAT

1. Azerbaijan Institute of Standardization. (2025). *AZS ISO IEC 42001:2025 Information technologies artificial intelligence management system.* Available at: https://www.azstand.gov.az/
2. Berryhill, J., Kok Heang, K., Clogher, R., & McBride, K. (2019). *Hello, world: Artificial intelligence and its use in the public sector* (OECD Working Papers on Public Governance, No. 36). OECD Publishing. Available at: https://www.oecd.org/
3. Digital Watch Observatory. (2025). *National strategies for artificial intelligence: The case of Azerbaijan.* Available at: https://dig.watch/
4. DOST Agency. (n.d.). *DOST centers.* Retrieved 2025. Available at: https://dost.gov.az/
5. eReforms. (2024). *Azerbaijan promoted to the very high EGDI category.* State Agency for Public Service and Social Innovations. Available at: https://ereforms.gov.az/
6. GCC Business News. (2024). *Presight and Azerbaijan sign agreements to advance the national AI strategy.* Available at: https://gccbusinessnews.com/
7. Matias Pereira, J. (2025). *Use of artificial intelligence in global public administrations: Advances and perspectives.* In *Governance in the public sector.* Available at: https://www.researchgate.net/
8. Mediamark Digital. (2024). *Azerbaijan achieves a historic milestone in a prestigious international ranking.* Available at: https://mediamark.digital/
9. Middle East AI News. (2024). *Presight supports Azerbaijan’s AI ambitions under CEPA framework.* Available at: https://www.middleeastainews.com/
10. Ministry of Digital Development and Transport of the Republic of Azerbaijan. (2025, March 19). *Azerbaijan begins adopting national standards for artificial intelligence implementation.* Available at: https://mincom.gov.az/
11. Ministry of Labour and Social Protection of Population of the Republic of Azerbaijan. (2024). *The Ministry once again took first place in the ASAN Service Index assessment.* Available at: https://sosial.gov.az/
12. Morocco World News. (2025). *United States and Azerbaijan sign memorandum on strategic*

working group. Available at: https://www.moroccoworldnews.com/
13. OECD. (2019). *Using digital technologies to improve the design and enforcement of public policies* (OECD Digital Economy Paper No. 274). Available at: https://www.oecd.org/
14. OECD. (2023). *Governing with AI: Opportunities and challenges for the public sector.* OECD Publishing. Available at: https://www.oecd.org/
15. OECD. (2024a). *Governing with artificial intelligence: Are governments ready?* (OECD Artificial Intelligence Papers, No. 20). OECD Publishing. Available at: https://www.oecd.org/
16. OECD. (2024b). *Futures of global AI governance: Co-creating an approach for transforming economies and societies.* OECD Publishing. Available at: https://www.oecd.org/
17. OECD. (2025). *Governing with artificial intelligence: The state of play and way forward in core government functions.* OECD Publishing. Available at: https://www.oecd.org/
18. Papagiannidis, S., Mikalef, P., & Conboy, K. (2025). Responsible artificial intelligence governance: A review and research framework. *Journal of Strategic Information Systems, 34*, 101885. Available at: https://www.sciencedirect.com/
19. President of the Republic of Azerbaijan. (2021). *Azerbaijan 2030: National priorities for socio-economic development.* Available at: https://president.az/
20. See the Future Today. (2024). *Presight and Azerbaijan deepen collaboration on AI projects.* Available at: https://seethefuturetoday.com/
21. U.S. Department of State. (2025). *Joint statement on the strategic working group between the United States and Azerbaijan.* Available at: https://www.state.gov/
22. World Bank. (2021a). *South Caucasus GovTech for Azerbaijan: A whole-of-government approach as a key foundation for the digital economy in Azerbaijan.* World Bank. Available at: https://www.worldbank.org/
23. World Bank. (2021b). *GovTech Maturity Index: The state of public sector digital transformation.* World Bank. Available at: https://openknowledge.worldbank.org/

Айгюн Эльдар кызы Гулиева
доктор экономических наук, профессор
проректор Азербайджанского Университета Кооперации

От цифрового государства к инновационному управлению: искусственный интеллект и новый этап международного сотрудничества

Резюме

Цель исследования - проанализировать процесс перехода от цифрового правительства к модели интеллектуального государства в Азербайджане и выдвинуть на первый план роль искусственного интеллекта и международных соглашений как основных движущих сил в этом переходе.

Методология исследования - в данной статье используется качественно-ориентированный и описательно-аналитический дизайн исследования. Основное внимание уделяется тому, как искусственный интеллект и международные соглашения формируют будущее электронного правительства в Азербайджане. Анализ проводится на основе качественно ориентированного анализа документов и использует трехуровневую структуру, в которой инфраструктура и база данных, управление и регулирование, а также социально–экономические результаты рассматриваются совместно.

Практическая значимость исследования - исследования, анализы и рекомендации в исследовательской работе могут быть использованы для анализа того, как искусственный интеллект влияет на реальные социально-экономические показатели в будущих исследованиях, государственных службах.

Результаты исследования - в заключение делается вывод о том, что наиболее перспективным направлением перехода к модели интеллектуального государства выступает подход “надежный искусственный интеллект”, сочетающий поэтапное внедрение, развитие человеческого капитала и осторожное регулирование.

Оригинальность исследования и научная новизна исследования – хорошо управляемый искусственный интеллект в государственном управлении-могут привести к сокращению времени ожидания, более удобному доступу и лучшему таргетингу социальных программ.

Ключевые слова: Азербайджан; искусственный интеллект; Электронное правительство; интеллектуальное государство; государственное управление; международные соглашения

Aygun Eldar Guliyeva
Doctor of Economic Sciences, Professor
Vice-Rector of the Azerbaijan Cooperation University

From the digital state to innovative management: artificial intelligence and a new stage of international cooperation

Summary

The purpose of the study - is to analyze the process of transition from digital government to intellectual state model in Azerbaijan and bring to the fore the role of artificial intelligence and international agreements as the main driving forces in this transition.

Research methodology - this article uses quality-oriented and descriptive-analytical research design. The focus is on how artificial intelligence and international agreements shape the future of e-government in Azerbaijan. The analysis is carried out on the basis of quality–oriented document analysis and uses a three-level framework; here, infrastructure and database, management and regulation, as well as socio-economic results are jointly considered.

Applied significance of the study – the research, analysis and recommendations in the research work can be used in future work, in public services to analyze how artificial intelligence affects real social economic indicators.

The results of the study - as a result, it is concluded that the approach of “reliable artificial intelligence”, combining phased implementation, development of human capital and careful regulation, acts as the most promising direction for the transition to the model of an intellectual state.

Originality and scientific novelty of the study - well-managed artificial intelligence in public administration can lead to shortening the waiting time, more convenient access and better targeting of social programs.

Keywords: Azerbaijan; artificial intelligence; e-government; intellectual state; Public Administration; international agreements